

Centraal Bureau
voor de Statistiek

CCO 2017

Uitgebreide onderzoeksbeschrijving van het Consumenten ConjunctuurOnderzoek (CCO) vanaf januari 2017

**Judit Arends
Jeroen Nieuweboer**

April 2017

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Achtergrond en begrippen	3
2.1 Achtergrond	3
2.2 Begrippen en berekeningen	3
3. Het CCO vanaf 2017	5
3.1 Populatie en steekproef	5
3.2 Dataverzameling: CAWI met smartphone	6
3.3 Waarneemperiode	6
3.4 Vragenlijst: kortere vraagteksten	7
3.5 Weging	7
3.6 Tijdreeksmodel	7
3.7 Toekomst	7
4. Output	8
4.1 Statlinetabellen	8
4.2 Overige publicaties	9
Referenties	9
Bijlage	10

1. Inleiding

In het Consumenten ConjunctuurOnderzoek (CCO) vraagt het CBS mensen naar hun opvattingen over de economische ontwikkeling in Nederland en over de eigen financiële situatie. Op basis van dit onderzoek wordt o.a. het consumentenvertrouwen vastgesteld. Het CCO wordt sinds 1972 uitgevoerd; vanaf april 1986 maandelijks via telefonische enquêtering. Ook vindt er vanaf april 1986 een seizoenscorrectie van de cijfers plaats. Vanaf januari 2017 is het onderzoek op een aantal punten aangepast. Een belangrijke verandering is dat respondenten voortaan persoonlijk worden aangeschreven (personensteekproef in plaats van adressensteekproef) en dat zij de enquête via internet kunnen invullen. Een QR-code op de brief én de 'smartphone-proof' vragenlijst, maken dit extra gemakkelijk. Mensen die niet via internet responderen en waarvan het telefoonnummer beschikbaar is, worden telefonisch opnieuw benaderd. Ook zijn de vraagteksten zo kort mogelijk gemaakt om het invullen via verschillende media te faciliteren en meer in lijn te brengen met de Europees geharmoniseerde vragenlijst. Daarnaast gebruikt het CBS voortaan een weging bij het verwerken van de resultaten en een tijdreeksmodel voor een betere schatting.

In dit document wordt het CCO vanaf 2017 gedetailleerd beschreven. In hoofdstuk 2 wordt de achtergrond beschreven en komen de verschillende begrippen aan de orde. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de aanpassingen in het onderzoek en tot slot beschrijft hoofdstuk 4 de output.

2. Achtergrond en begrippen

2.1 Achtergrond

Sinds april 1986 wordt de dataverzameling van het CCO maandelijks telefonisch uitgevoerd. Het CCO met enkel telefonische waarneming onder Nederlandse huishoudens heeft al jaren te maken met een dalende respons. De benodigde 1.000 respondenten per maand worden soms niet of met veel moeite gehaald. Dit komt voornamelijk door een teruglopend aandeel bij het CBS beschikbare telefoonnummers, een teruglopende telefonische bereikbaarheid van respondenten en een teruglopende kwaliteit van de beschikbare telefoonnummers. Ook wijkt de responsstelling steeds verder af van de doelpopulatie. Met name de leeftijdsverdeling wijkt steeds meer af van die van de Nederlandse bevolking. De uitkomsten van het CCO worden niet gewogen, waardoor er geen correctie plaatsvindt van de selectiviteit. Verder wil het CBS beter aansluiten bij de opgestelde 'best practices' van medefinancier de Europese Commissie (DG ECFIN), door de vraagteksten korter te maken en meer in lijn te brengen met de Europese geharmoniseerde vragenlijst. Mede om die redenen is gekozen om in 2017 het CCO met een aangepaste wijze te gaan waarnemen.

2.2 Begrippen en berekeningen

Het Consumenten ConjunctuurOnderzoek (CCO) geeft een beeld van het consumentenvertrouwen in Nederland. Het CCO verschaft informatie over consumentenopvattingen over de algemene economische situatie in Nederland en de financiële situatie van huishoudens.

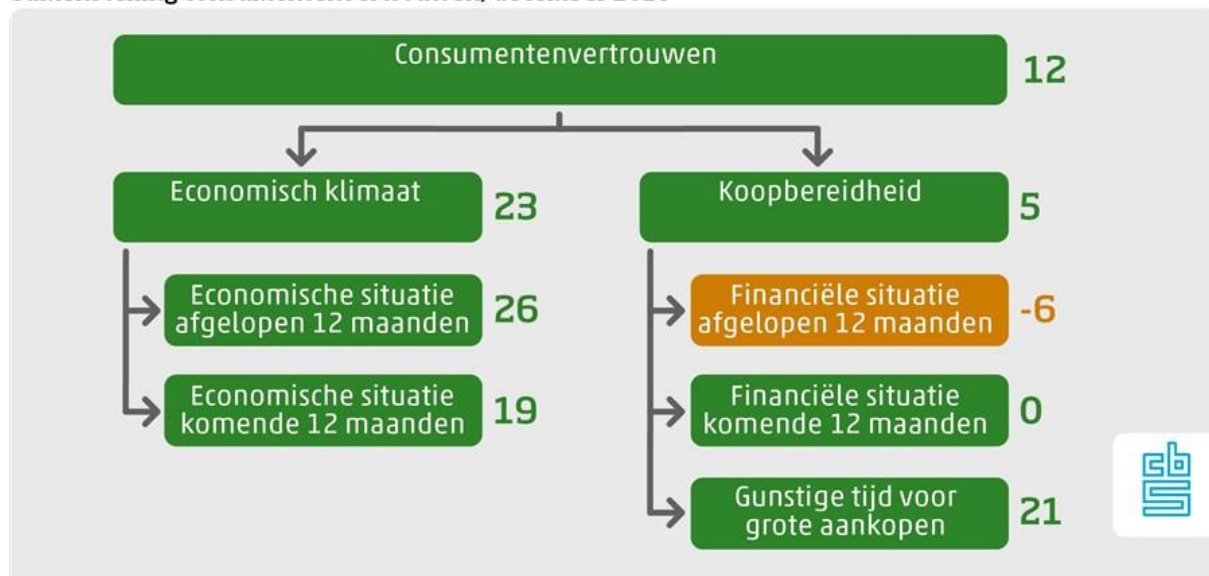
De indicator consumentenvertrouwen weerspiegelt de mening van personen over de algemene economische situatie en de financiële situatie van het eigen huishouden en is

samengesteld uit 5 componenten: (1) de algemene economische situatie in Nederland in de afgelopen en (2) de komende 12 maanden, (3) de financiële situatie van het huishouden in de afgelopen en (4) de komende 12 maanden en of (5) het nu een gunstige tijd is voor grote aankopen. De respondenten kunnen per vraag vinden dat het beter gaat (+100), dat het slechter gaat (-100) of dat de situatie gelijk blijft (0). Per component kan een eenvoudige deelindicator worden berekend door het percentage negatieve antwoorden van het percentage positieve antwoorden af te trekken. Het totale consumentenvertrouwen is vervolgens gelijk aan het gemiddelde van de deelindicatoren van de vijf componenten.

Naast de indicator consumentenvertrouwen worden er ook twee belangrijke deelindicatoren samengesteld, de indicator economisch klimaat en de koopbereidheid. De indicator economisch klimaat bevat twee componenten: de economische situatie in de afgelopen en komende 12 maanden en de indicator koopbereidheid drie componenten: de financiële situatie van het huishouden in de afgelopen en de komende 12 maanden en of er nu gunstige tijd is voor grote aankopen.

De ontwikkeling van de vijf componenten en daarmee alle indicatoren kennen een duidelijk seizoenspatroon. Hiervoor werd in het oude ontwerp gecorrigeerd middels ARIMA-12 en vanaf 2017 gebeurt dit middels een structureel tijdreeksmodel (zie ook 3.5). Het is dit (seizoens)gecorrigeerde cijfer dat het CBS publiceert als zijnde hét consumentenvertrouwen. In onderstaande figuur is de samenstelling van het consumentenvertrouwen geïllustreerd. Het consumentenvertrouwen was in december 2016 +12, het economisch klimaat was +23 en de deelindicator van de koopbereidheid +5.

Samenstelling consumentenvertrouwen, december 2016

De vragenlijst CCO meet in totaal 16 componenten. Naast de bovengenoemde vijf hoofdcomponenten van consumentenvertrouwen bevat de vragenlijst nog vragen over werkloosheidsontwikkeling in de komende 12 maanden, de prijsontwikkeling in de afgelopen en komende 12 maanden, of het een goed of slecht moment is nu om te sparen, de huidige financiële situatie van het huishouden, de waarschijnlijkheid dat de respondent een auto koopt, een huis koopt of bouwt, grote uitgaven doet voor verbetering of renovatie van de woning, geld opzij kan leggen, plannen heeft om meer of minder geld uit te geven voor grote

uitgaven in de komende 12 maanden, en indien het inkomen achteruit gaat waar het meest bezuinigd wordt.

In de publicaties op StatLine zijn alle componenten omschreven. Hoewel de definities niet gewijzigd zijn, zijn de vragen vanaf 2017 korter gemaakt en in veel gevallen aangepast. Deze aanpassingen worden in het volgende hoofdstuk beschreven.

3. Het CCO vanaf 2017

Het CCO 2017 is op verschillende aspecten gewijzigd met als doel het verhogen van het aantal responsen en het verbeteren van de datakwaliteit. Een belangrijke verandering is het aanpassen van dataverzameling. Vóór 2017 vond de enquêtering alleen telefonisch (CATI)¹ plaats. Vanaf 2017 worden potentiële respondenten eerst gevraagd om de enquête via internet (CAWI)² in te vullen. Een QR-code op de brief én de 'smartphone-proof' vragenlijst, maken dit extra gemakkelijk. Mensen die niet via internet responderen en als het telefoonnummer beschikbaar is, worden telefonisch opnieuw benaderd.

Verder zijn de vraagteksten zo kort mogelijk gemaakt om het invullen via verschillende media te faciliteren en meer in lijn te brengen met de Europees geharmoniseerde vragenlijst. Ook is er gekozen voor een personensteekproef in plaats van een adressensteekproef. Daarnaast gebruikt het CBS voortaan een weging bij het verwerken van de resultaten en een tijdreeksmodel voor een betere schatting. In dit hoofdstuk worden alle aanpassingen en veranderingen nader toegelicht.

3.1 Populatie en steekproef

Het CCO is vanaf 2017 een personensteekproef in plaats van een adressensteekproef. De doelpopulatie bestaat uit alle in Nederland woonachtige personen van 15 jaar of ouder die behoren tot de huishoudkern van een particulier huishouden. Dit betekent dat de persoon is ingeschreven in de Basisregistratie personen (BRP), 15 jaar of ouder is op de eerste van de maand van de CAWI-waarneming, en in het huishouden geregistreerd staat als alleenstaande, partner, ouder in eenoudergezin of referentiepersoon in een overig huishouden.

De steekproeven worden getrokken uit het steekproefkader van personen dat voor alle reguliere CBS-personensteekproeven wordt gebruikt. Jaarlijks wordt een nieuw steekproefkader afgeleid van de Basisregistratie Personen (BRP).

De steekproef is een gestratificeerde tweetrapssteekproef. Grofweg worden in de eerste trap per corop-gebied deelgemeenten geselecteerd met kansen evenredig aan hun inwonersaantallen. De tweede trap is een random steekproef van personen uit de doelpopulatie met omvangen zoals vastgesteld in de eerste trap. Door deze methode hebben alle personen in de doelpopulatie dezelfde kans om in de steekproef terecht te komen – de steekproef is 'zelfwegend'.

De steekproef bestaat uit 12 even grote maandsteekproeven van 2.150 mensen. Voor elke maandsteekproef worden naar verwachting 1.000 responsen gerealiseerd.

¹ CATI = Computer Assisted Telephone Interviewing (telefonisch interview)

² CAWI = Computer Assisted Web Interviewing (internet vragenlijst)

3.4 Vragenlijst: kortere vraagteksten

Een andere belangrijke verandering is de aanpassing van de vraagteksten. De vraagteksten zijn zo kort mogelijk gemaakt om het invullen via verschillende media te faciliteren en meer in lijn te brengen met de Europees geharmoniseerde vragenlijst³. In tabel 1 in de Bijlage wordt voor de 16 componenten beschreven welke wijzigingen er in de vragenlijst van 2017 hebben plaatsgevonden ten opzichte van die van eerdere jaren.

De plaats van een vraag in de vragenlijst is aangehouden, behalve voor de vraag over sparen in het algemeen. Deze is naar voren gehaald bij het deel algemene economische situatie. Het voornaamste verschil tussen de vragenlijsten is dat de componenten niet meer tweetraps uitgevraagd worden. Tweetraps betekent dat eerst werd gevraagd of er iets was gestegen, gedaald of gelijk gebleven en vervolgens hoe sterk (een beetje of veel). De antwoorden werden dan in een vijfpuntschaal verdeeld. In het herontwerp wordt deze vijfpuntschaal direct uitgevraagd. De antwoordcategorie *weet niet* is overal toegestaan, net als bij de huidige vragen.

3.5 Weging

Vanaf januari 2017 wordt een weging toegepast gebaseerd op de belangrijkste achtergrondkenmerken van de respondent: Leeftijd(7) + opleidingsniveau(4) + type huishouden(4) + aantal personen(5) + huishouden soort(2) x [geslacht(2) + besteedbaar huishoudinkomen jaar T-2(5) + huur/koop jaar T-2(2) + stedelijkheid gemeente (5)]. Waarbij het cijfer tussen haakjes staat voor het aantal categorieën.

3.6 Tijdreeksmodel

De schatting van het consumentenvertrouwen zal vanaf 2017 zijn gebaseerd op een structureel tijdreeksmodel waarbij ook gecorrigeerd wordt voor de methodebreuk die onvermijdelijk vanwege alle veranderingen optreedt. Via het tijdreeksmodel wordt informatie uit het verleden gebruikt om de nauwkeurigheid van de actuele schattingen te verbeteren. In het document van Brakel, J.A. van den, S. Krieg en M. Smeets (2017) is beschreven hoe groot de methodebreuk is en hoe de tijdreeksen van de vijf belangrijkste componenten gecorrigeerd worden voor deze breuk. Deze correctie is nodig om de ontwikkeling van het consumentenvertrouwen goed te kunnen interpreteren. De (deel)reeksen van de indicatoren dienen vaak als input voor economische modellen bij instanties zoals CPB en DNB.

3.7 Toekomst

In de toekomst kan het CCO op een aantal punten verder ontwikkeld worden. Daarbij valt te denken aan alleen CAWI waarneming te gebruiken en het aanpassen van het weegmodel mocht dit na een evaluatie nodig zijn

³ De vragenlijst CCO 2017 is via de link in de Referenties te downloaden.

Het CCO vóór 2017

- Adressensteekproef
- Dataverzameling: Alleen CATI
- Het onderzoek werd uitgevoerd in de eerste 10 werkdagen van de maand
- Vragenlijst: interview in de CATI mode waarbij de antwoordcategorieën vaak in de vraag gesteld werden. Een voorbeeld: *Wat verwacht u van de komende 12 maanden? Zullen de prijzen volgens u stijgen, dalen of gelijk blijven?.* De interviewer codeerde vervolgens de antwoorden. Ook werd een zogenaamde tweetrapsvraag toegepast.
- Seizoenscorrectie

Het CCO vanaf 2017

- Personensteekproef
- Dataverzameling: CAWI-CATI
- CAWI volledige maand, CATI in de eerste 10 werkdagen van de maand
- Incentives middels verloten van iPad
- Vragenlijst: Vraagstellingen ingekort en antwoordcategorieën in een keer gegeven
- Seizoenscorrectie middels structureel tijdreeksmodel
- Weging

4. Output

4.1 Statlinetabellen

De nieuwe maandelijkse StatLine-publicatie bestaat uit twee tabellen. Dit betreffen gegevens over de maandcijfers voor de trend via het tijdreeksmodel enerzijds en de ongecorrigeerde, oorspronkelijke maandcijfers anderzijds.

In de tabel over de gecorrigeerde gegevens worden 8 reeksen opgenomen: de drie (deel)indicatoren - consumentenvertrouwen, economisch klimaat en koopbereidheid en de reeksen van de onderliggende vijf vragen. De reeksen zijn teruggelegd tot en met april 1986. Deze tabel bevat enkel maandcijfers. De cijfers in deze tabel zijn definitief tot december 2015. In februari elk jaar wordt de reeks twee jaar teruggelegd, gecorrigeerd en definitief gemaakt. In februari 2018 worden de cijfers van januari tot en met december 2016 definitief gemaakt, etc.

In de tabel met de ongecorrigeerde, oorspronkelijke maandcijfers worden de cijfers vanaf januari 2017 weergegeven. In deze tabel zijn de oorspronkelijke 8 reeksen van de drie (deel)indicatoren en de 5 onderliggende componenten opgenomen. Daarnaast bevat deze tabel de procentuele verdelingen van de antwoorden van alle 16 vragen in het CCO. Naast maandcijfers bevat de tabel ook kwartaal- en jaarcijfers. De gepubliceerde cijfers zijn definitief.

In de nieuwe kwartaaltabellen worden de 8 ongecorrigeerde reeksen en de procentuele verdelingen van de antwoorden van iedere vraag uitgesplitst naar achtergrondkenmerken van het huishouden en de ondervraagde persoon. Kenmerken omvatten onder andere huishoudgrootte, samenstelling van het huishouden, stedelijkheid, geslacht, leeftijd, opleidingsniveau van de huishoudkern. De tabellen bevatten kwartaalcijfers en jaarcijfers en de gepubliceerde cijfers zijn definitief.

4.2 Overige publicaties

Maandelijks verschijnt een conjunctuurbericht met de ontwikkeling van de meest recente cijfers. Daarnaast worden de cijfers opgenomen in het statistisch bulletin. Verder dienen sommige reeksen van het consumentenvertrouwen als input voor de Conjunctuurklok, de Investerings- en Consumptieradar. De cijfers worden ook verstuurd naar de Europese Commissie die na eigen bewerkingen de cijfers publiceert.

Referenties

Europese Commissie (2014), List of ‘best practice’ for the conduct of business and consumer surveys. DG ECFIN, Brussel

Brakel, J.A. van den, S. Krieg, en M. Smeets (2017). Schattingsmethodiek voor het Consumentenvertrouwen. CBS-rapport, Centraal Bureau voor de Statistiek, Heerlen.

Vragenlijst CCO 2017.

Bijlage

Tabel 1. Vragenlijst tot en met 2016 en vanaf 2017

Onderwerp	Huidige design tot en met 2016	Herontwerp vanaf 2017
Algemene economische situatie afgelopen 12 maanden Q3	Vindt u dat in het algemeen de economische situatie van ons land de afgelopen 12 maanden beter is geworden, slechter of hetzelfde gebleven? Vervolgvraag indien beter/slechter: Een beetje beter/slechter of duidelijk beter/slechter?	Wat vindt u van de algemene economische situatie in Nederland over de afgelopen 12 maanden? Deze is: 1. Veel beter geworden 2. Een beetje beter geworden 3. Hetzelfde gebleven 4. Een beetje slechter geworden 5. Veel slechter geworden
Algemene economische situatie komende 12 maanden Q4	En wat denkt u van de komende 12 maanden? Zal in het algemeen de economische situatie van Nederland dan beter worden, slechter worden of hetzelfde blijven? (weet niet is toegestaan) Vervolgvraag indien beter/slechter: Enigszins beter/iets slechter of duidelijk beter/slechter?	Wat verwacht u van de algemene economische situatie in Nederland voor de komende 12 maanden? Deze zal: 1. Veel beter worden 2. Een beetje beter worden 3. Hetzelfde blijven 4. Een beetje slechter worden 5. Veel slechter worden
De prijzen in de afgelopen 12 maanden Q5	En de prijzen? Vindt u dat de prijzen de afgelopen 12 maanden gestegen zijn, gedaald of vrijwel gelijk gebleven? Vervolgvraag inden gestegen: Sterk gestegen, matig of zwak?	Wat vindt u van de prijzen over de afgelopen 12 maanden? Deze zijn: 1. Sterk gestegen 2. Matig gestegen 3. Zwak gestegen 4. Ongeveer hetzelfde gebleven 5. Gedaald
De prijzen voor de komende 12 maanden Q6	Wat verwacht u van de komende 12 maanden? Zullen de prijzen volgens u stijgen, dalen of gelijk blijven? Vervolgvraag inden stijgen: Wat denkt u? Zullen de prijzen de komende 12 maanden sterker stijgen dan tot nu toe, evenveel of minder?	Wat verwacht u van de prijzen voor de komende 12 maanden? Deze zullen: 1. Stijgen 2. Dalen 3. Gelijk blijven Vervolgvraag inden stijgen: Zullen de prijzen de komende 12 maanden dan: 1. Sterker stijgen dan tot nu toe 2. Evenveel stijgen als tot nu toe 3. Minder stijgen dan tot nu toe
Werkloosheid in de komende 12 maanden Q7	Hoe denkt u dat het in de komende 12 maanden zal gaan met de werkloosheid in Nederland? Zal deze volgens u stijgen, dalen of gelijk blijven? Vervolgvraag indien stijgen/dalen: Een beetje stijgen/iets dalen of duidelijk stijgen/dalen?	Wat verwacht u van de werkloosheid in Nederland voor de komende 12 maanden? Deze zal: 1. Sterk stijgen 2. Een beetje stijgen 3. Hetzelfde blijven 4. Een beetje dalen 5. Sterk dalen
Gunstige of ongunstige tijd voor grote aankopen Q8	Als het gaat om meubelen, een wasmachine, een televisie en andere duurzame artikelen. Vindt u dat het nu voor de mensen een gunstige of een ongunstige tijd is om zulke grote aankopen te doen of noch het een noch het ander?	Als u naar de algemene economische situatie kijkt, vindt u het dan een gunstige of ongunstige tijd voor grote aankopen, zoals meubels, elektronica, etc.? 1. Een gunstige tijd 2. Geen gunstige, maar ook geen ongunstige tijd 3. Een ongunstige tijd

<p>Goed of slecht moment is om te sparen Q10</p>	<p>Als u let op de algemene economische situatie, vindt u dan dat het zin heeft om te sparen?</p> <p>Vervolgvrage indien ja/nee: Betekent dat ja, misschien of ja, dat is wel zeker? Betekent dat: waarschijnlijk niet of zeker niet?</p>	<p>Als u kijkt naar de algemene economische situatie, vindt u dan dat het nu een goed of slecht moment is om te sparen?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Een zeer goed moment 2. Een goed moment 3. Een slecht moment 4. Een zeer slecht moment
<p>Auto kopen Q13</p>	<p>Verwacht u dat u binnen de komende 2 jaar een auto zult kopen?</p> <p>Vervolgvrage indien ja/nee: Wat zou u zeggen: ja misschien of ja dat is wel zeker? Wat zou u zeggen: waarschijnlijk niet of zeker niet?</p>	<p>Nu volgt een aantal vragen over uw mening over de financiële situatie van uw huishouden. Hoe waarschijnlijk is het dat u de komende 2 jaar een auto zult kopen?</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Zeer waarschijnlijk 6. Waarschijnlijk 7. Onwaarschijnlijk 8. Zeer onwaarschijnlijk
<p>Een huis te kopen of verbouwen Q14</p>	<p>En in de komende 2 jaren, denkt u dat u/of iemand anders bij u thuis een huis gaat kopen of er een laat bouwen?</p> <p>Vervolgvrage indien ja/nee: Wat zou u zeggen: ja misschien of ja dat is wel zeker? Wat zou u zeggen: waarschijnlijk niet of zeker niet?</p>	<p>Bent u van plan een huis te kopen of er een te laten bouwen in de komende 2 jaar?</p> <p>Dit kan een woonhuis zijn voor uzelf of voor een familielid, maar ook een vakantiehuis of een huis dat u doorverhuurt</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ja, zeker wel 2. Ja, waarschijnlijk wel 3. Nee, waarschijnlijk niet 4. Nee, zeker niet
<p>Grote uitgave voor verbetering of renovatie van de woning Q15</p>	<p>Bent u van plan de komende 12 maanden belangrijke uitgave te doen voor onderhoud of verbetering van uw woning? Daarbij kunt u denken aan groot schilderwerk, verwarming of sanitair, een keuken, verbouwing, isolatie en dergelijke.</p> <p>Vervolgvrage indien ja/nee: Wat zou u zeggen: ja misschien of ja dat is wel zeker? Wat zou u zeggen: waarschijnlijk niet of zeker niet?</p>	<p>Hoe waarschijnlijk is het dat u grote uitgaven zult doen voor verbetering of renovatie van uw woning in de komende 12 maanden?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zeer waarschijnlijk 2. Waarschijnlijk 3. Onwaarschijnlijk 4. Zeer onwaarschijnlijk 5. Niet van toepassing, we wonen in een huurwoning
<p>Financiële situatie van het huishouden in de afgelopen 12 maanden Q1</p>	<p>Dan nu een vraag over de financiële situatie van het huishouden. Is die financiële situatie volgens u de laatste 12 maanden beter geworden, slechter of ongewijzigd gebleven?</p> <p>Vervolgvrage indien beter/slechter: Duidelijk beter/slechter of iets beter/slechter?</p>	<p>Wat vindt u van de financiële situatie van uw huishouden over de afgelopen 12 maanden? Deze is:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Veel beter geworden 2. Een beetje beter geworden 3. Hetzelfde gebleven 4. Een beetje slechter geworden 5. Veel slechter geworden
<p>Huidige financiële situatie van het huishouden Q12</p>	<p>En hoe is de financiële situatie op dit moment? Is de financiële situatie van uw huishouden zodanig dat u geld tekort komt, wordt er geld overgehouden of kan er precies worden rondgekomen?</p> <p>Vervolgvrage tekort komen: Betekent dit: Er moeten schulden worden gemaakt of betekent het spaarmiddelen worden enigszins aangesproken?</p> <p>Vervolgvrage over houden: Wordt er veel geld overgehouden of een beetje?</p>	<p>Welke omschrijving vindt u het beste bij de huidige financiële situatie van uw huishouden passen?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Er wordt veel geld overgehouden 2. Er wordt een beetje geld overgehouden 3. Er kan precies worden rondgekomen 4. Er moeten spaartegoeden worden aangesproken 5. Er worden schulden gemaakt

Financiële situatie van het huishouden in de komende 12 maanden Q2	Wat verwacht u van de financiële situatie van uw huishouden? Zal deze in de komende 12 maanden beter worden, slechter of ongewijzigd blijven? Vervolgvraag indien beter/slechter: Iets verbeteren/slechter worden of duidelijk verbeteren/slechter worden?	Wat verwacht u van de financiële situatie van uw huishouden voor de komende 12 maanden? Deze zal: 1. Veel beter worden 2. Een beetje beter worden 3. Hetzelfde blijven 4. Een beetje slechter worden 5. Veel slechter worden
Grotere uitgaven in de komende 12 maanden Q9	Als het om grote aankopen gaat, bijv. meubelen, een wasmachine, een televisie en andere duurzame artikelen. Verwacht u dat er in uw huishouden in de komende 12 maanden meer, minder of evenveel aan die duurzame artikelen besteed zal worden als in de afgelopen 12 maanden? Vervolgvraag indien meer/minder: Een beetje meer/iets minder of veel meer/minder?	Verwacht u in de komende 12 maanden meer/minder geld uit te geven dan in de afgelopen 12 maanden aan grote uitgaven, zoals meubels of elektronica? 1. Veel meer geld 2. Een beetje meer geld 3. Ongeveer hetzelfde 4. Een beetje minder geld 5. Veel minder geld
Geld opzij leggen Q11	Denkt u in de komende 12 maanden geld opzij te kunnen leggen? Vervolgvraag indien ja/nee: Betekent dat ja, misschien of ja, dat is wel zeker? Betekent dat: waarschijnlijk niet of zeker niet?	Hoe waarschijnlijk is het dat u de komende 12 maanden geld opzij kunt leggen? 1. Zeer waarschijnlijk 2. Waarschijnlijk 3. Onwaarschijnlijk 4. Zeer onwaarschijnlijk
Bezuinigen	Als dit inkomen voorgoed een flink stuk achteruit zou gaan, waarop zou dan bij u thuis het meest bezuinigd worden? Bijvoorbeeld een vermindering van 10%? >>ENQ: Codeer het spontane antwoord. Slechts de belangrijkste coderen<<	Als dit inkomen voorgoed een flink stuk achteruit zou gaan (bijvoorbeeld een vermindering van 10%), waarop zou dan bij u thuis het meest bezuinigd worden? 1. Boodschappen, alcohol, tabak 2. Kleding en schoenen 3. Auto en vervoer 4. Vakanties, meerdaagse stedentrips 6. Horeca, sport, cultuur 7. Woning, energie, internet, telefoon 8. Iets anders 9. Alle uitgaven, niets in het bijzonder 10. Nergens op bezuinigen